

Vergaderjaar 1997–1998

21 501-19

Volksgezondheidsraad

Nr. 32

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 20 mei 1998

De algemene commissie voor Europese Zaken¹ en de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport² hebben op 14 april 1998 overleg gevoerd met minister Borst-Eilers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over:

- **het verslag van de Gezondheidsraad van 4 december 1997 (VWS-98-94);**
- **de agenda van de Gezondheidsraad van donderdag 30 april 1998;**
- **de brief over de problematiek van de tarweglutenkaasdeklaag (VWS-97-479);**
- **de brief van de minister van VWS van 13 maart 1998 inzake invoervergunningen bloedproducten (VWS-98-435).**

Van het gevoerde overleg brengen de commissies bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissies

De heer **Oudkerk** (PvdA) vroeg allereerst welke concrete verbeteringen volgens de regering nodig zijn om de aanbeveling inzake bloed en plasma te laten aansluiten bij het nationale beleid. Welke nadelen zitten er aan het aanpassen van het nationale beleid aan een eventueel aanvaarde

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Linden (CDA), Blauw (VVD), Van Nieuwenhoven (PvdA), Weisglas (VVD), Terpstra (CDA), Verspaget (PvdA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Ter Veer (D66), voorzitter, Ybema (D66), Van Middelkoop (GPV), Leers (CDA), Sipkes (GroenLinks), Woltjer (PvdA), ondervoorzitter, Hendriks, Gabor (CDA), Voûte-Droste (VVD), Schuurman (CD), Hessing (VVD), Van den Bos (D66), Van Oven (PvdA), Hoogervorst (VVD), Rouvoet (RPF), Van Waning (D66), Rehwinkel (PvdA), Koenders (PvdA).
Plv. leden: Bukman (CDA), Te Veldhuis (VVD), Wagenaar (PvdA), Blaauw (VVD), Verhagen (CDA), Van der Ploeg (PvdA), Hillen (CDA), Koekkoek (CDA), Wessels (D66), Van den Berg (SGP), Van der Hoeven (CDA), M. B. Vos (GroenLinks), Witteveen-Hevinga (PvdA), Meyer (groep-Nijpels), G. de Jong (CDA), O. P. G. Vos (VVD), Poppe (SP), Van Heemskerck Pillis-Duvekot (VVD), Roethof (D66), Crone (PvdA), Verbugt (VVD), Leerkes (Unie 55+), Hoekema (D66), Lilipaly (PvdA), Adelmund (PvdA).

² Samenstelling:

Leden: Lansink (CDA), Schutte (GPV), Van Nieuwenhoven (PvdA), voorzitter, Van der Heijden (CDA), ondervoorzitter, Van Heemskerck Pillis-Duvekot (VVD), M. M. H. Kamp (VVD), Doelman-Pel (CDA), Swildens-Rozendaal (PvdA), Vliegthart (PvdA), Mulder-van Dam (CDA), Middel (PvdA), Leerkes (Unie 55+), Nijpels-Hezemans (groep-Nijpels), Fermina (D66), Oedayraj Singh Varma (GroenLinks), Dankers (CDA), Marijnissen (SP), Essers (VVD), Oudkerk (PvdA), Cherribi (VVD), Sterk (PvdA), Van

Boxtel (D66), Van Vliet (D66), Van Blerck-Woerdman (VVD), Wessels (D66).
Plv. leden: Heeringa (CDA), Van der Vlies (SGP), Lilipaly (PvdA), Meijer (CDA), Rijpstra (VVD), Voûte-Droste (VVD), Smits (CDA), Dijksma (PvdA), Koenders (PvdA), Beinema (CDA), M. M. van der Burg (PvdA), Rouvoet (RPF), Meyer (groep-Nijpels), Van Waning (D66), Sipkes (GroenLinks), G. de Jong (CDA), Passtoors (VVD), Apostolou (PvdA), J. M. de Vries (VVD), Noorman-den Uyl (PvdA), Bremmer (CDA), Bakker (D66), Hoogervorst (VVD), Van den Bos (D66).

aanbeveling? En is zo'n aanbeveling juridisch of politiek bindend? Is Nederland wat het bloed en de bloedproducten betreft voor alle ziekten zelfvoorzienend? In hoeverre zijn de internemarktregels in Europa van toepassing op bloed en bloedproducten? Kan Nederland producten weigeren als deze niet aan de Nederlandse eisen voldoen?

De heer Oudkerk had vernomen dat de zuivelindustrie in het streven naar een zo hoog mogelijke efficiency steeds meer afziet van het wassen van kazen. De introductie op de markt van het middel dat ervoor zorgt dat ook mensen die overgevoelig zijn voor gluten deze kazen kunnen eten, zou op dit moment niet opportuun zijn en gaat derhalve niet door. Veel kazen die worden geproduceerd in Europa zijn voorzien van een laag die voor deze groep patiënten een groot probleem vormt. Kan wellicht in Europees verband worden gekozen voor een eenduidig beleid in dezen? Het kan niet zijn dat de commercie het wint van degenen die problemen hebben met deze voeding.

Er komt een mondeling verslag van de Europese Commissie over de stand van de besprekingen over de bestrijding van de tabaksconsumptie. Moet het ijzer niet worden gesmeed nu het overal in Europa erg heet is geworden? Over acht jaar zal de buitenreclame voor tabak verboden worden. Zijn er mogelijkheden om die termijn te verkorten?

De heer **Van Boxtel** (D66) meende dat er inderdaad vragen te stellen zijn over de aanbevolen maximale hoeveelheden volbloed- en plasma-donaties. Hij wilde de minister niet het debat in laten gaan in Europa zonder haar het uitdrukkelijke verzoek mee te geven om te volharden in het vasthouden aan optimale veiligheid. De zekerheid moet worden verkregen dat in andere landen eenzelfde beleid wordt gevoerd. Nederland moet zicht hebben op de producten uit landen die eventueel een ander beleid voeren.

Homoseksualiteit is en blijft in Nederland en ook in Europees verband een uitsluitingsgrond voor het doneren van bloed. In Nederland buigt de Commissie gelijke behandeling zich over een klacht hierover van het COC. De heer Van Boxtel stelde dat er een protocol voor weefsel- en orgaan-donatie blijkt te zijn waarin staat dat homoseksuelen ook voor orgaan-donatie worden uitgesloten. Het is onbegrijpelijk dat heteroseksuelen geen risico en homoseksuelen met een monogame relatie per definitie wel een risico vormen. Op welke gronden ondersteunt de minister zo'n forse, rigide en toch ook discriminatoire opstelling in het streven naar veilige donaties?

Mevrouw **Mulder-van Dam** (CDA) vroeg of in Europees verband wellicht een verplichtstelling van vrijwillige en onbetaalde donatie kan worden gerealiseerd. Hoe beoordeelt de minister de veiligheid van het bloed dat betaald wordt gedoneerd?

Mevrouw Mulder-van Dam sloot zich aan bij de vragen van de heer Oudkerk over de tarwegluten.

De heer **Passtoors** (VVD) stelde vast dat in Nederland nog niet op producten wordt aangegeven of er tarwegluten in zitten. Is het misschien zinvol om in Europees verband te bepleiten dat dit verplicht wordt gesteld? Hij sloot zich aan bij de overige vragen die over tarwegluten zijn gesteld. Er ligt een voorstel van de Europese Commissie over bloed en bloedproducten en homoseksualiteit. Hoe verhoudt zich dat met de onlangs uitgegeven Nederlandse richtlijn over homoseksualiteit en wisselende seksuele contacten? Hoe wordt de privacy van potentiële donoren gewaarborgd in EU-verband? Worden bloed en bloedproducten van betaalde donoren geweerd in Nederland? Het is mogelijk dat de veiligheidsvoorschriften in Europees verband minder ver gaan dan die in Nederland. Wordt bloed uit andere EU-lidstaten dan extra getest bij invoering in Nederland of past Nederland zich aan aan de EU-richtlijn? Het

schijnt dat in één lidstaat niet wordt getest op syfilis. Wordt dit bloed dan niet geïmporteerd of wordt het extra getest?

Antwoord van de regering

De **minister** was het ermee eens dat moet worden vastgehouden aan een optimale veiligheid bij bloedtransfusies. Nederland heeft een grote inbreng geleverd bij de totstandkoming van de aanbeveling van de Raad inzake de geschiktheid van bloed- en plasmadonors en de screening van donorbloed in de Gemeenschap. Een belangrijk element van die Nederlandse inbreng betreft de vrijwillige onbetaalde donatie. Die inbreng heeft ertoe geleid dat nu wordt aangesloten bij de definitie van de Raad van Europa. Meer valt er niet uit te halen. Deze bepalingen geven echter minimaal vereisten aan. Nationaal mag er strenger worden opgetreden. In reactie op het pleidooi van de heer Van Boxtel om te wachten met het importeren van bloedproducten totdat in landen een betrouwbare graad van veiligheid is bereikt, stelde de minister dat de aan de orde zijnde aanbeveling nadrukkelijk gaat over vereisten ten aanzien van het volle bloed, het plasma en de cellen. Voor de lang houdbare bloedproducten is al langer sprake van een EU-richtlijn. Invoerbepalingen voor deze producten staan al snel op gespannen voet met het principe van vrij verkeer van goederen. Zo staat het bij de behandeling van hemofilie vrij om producten uit het buitenland te gebruiken. Bovendien bestaat er nog niet voor alle producten, waaronder anti-D, de mogelijkheid tot nationale zelfvoorziening. Voor kort houdbare bloedproducten is Nederland in principe zelfvoorzienend. De aanbeveling moet het mogelijk maken om, bijvoorbeeld in geval van een ramp, de beschikking te krijgen over bloed uit een EU-land van een in de aanbeveling aangegeven kwaliteitsniveau, zonder dat alle kwaliteitsaspecten opnieuw aan de orde moeten worden gesteld.

De minister stelde voornemens te zijn te onderhandelen over een hardere tekst over toelaatbare maxima bij het afnemen van hoeveelheden plasma. Er moet ook nog een goed uitgewerkte algoritmebeslisboom voor de laboratoriumuitslagen tot stand worden gebracht. Als over deze twee technische punten in de komende weken overeenstemming wordt bereikt, zal Nederland zijn algemeen voorbehoud intrekken.

Een aanbeveling is politiek bindend, maar nationaal kan er strenger worden opgetreden. Als een aanbeveling straks in het kader van het verdrag een richtlijn wordt, is de richtlijn juridisch bindend.

De uitsluitingsgrond is niet homoseksualiteit maar risicogedrag. De definitie is: seksueel gedrag waardoor ernstig gevaar wordt gelopen voor besmetting met overdraagbare ziekten met inbegrip van seksueel verkeer in ruil voor geld of drugs. Er is derhalve van discriminatie geen sprake. Er wordt ook geen onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen: indien op aspirant-donors één van de volgende criteria van toepassing is of geweest is, dient een gekwalificeerde arts te overwegen of de persoon niet afgekeurd moet worden. Het blijkt dat er in Nederland al lang een protocol voor weefsel- en orgaandonatie in gebruik is. Het zou beter zijn als daarin dezelfde terminologie werd gehanteerd. In bepaalde groepen van de bevolking zijn relatief veel HIV-geïnfecteerden. Uit het oogpunt van veiligheid is het dan ook niet onverstandig om die groepen uit te sluiten. Dan gaat het om mensen met hemofilie, mensen die aan intraveneus drugsgebruik doen en mannelijke homoseksuelen. De minister zei er toch naar te willen streven dat in de terminologie het gedrag en niet de geaardheid tot uiting komt. Hierover moet zo snel mogelijk duidelijke voorlichting worden gegeven, met name omdat er een negatieve uitstraling is naar de uitvoering van de Wet op de orgaandonatie. Een wijziging van het protocol voor weefsel- en orgaandonatie moet procedureel echter zorgvuldig totstandkomen.

Op de opmerking van mevrouw Mulder-van Dam dat de Centrale

bloedtransfusiedienst homoseksuelen wel uitsluit, dat de richtlijn donorkeuring, nog opgesteld door het College voor de bloedtransfusie, aangeeft dat mannen die seksuele contacten hebben of hebben gehad met een of meer mannen definitief worden uitgesloten voor het doneren van bloed. Het kan zijn dat sommige bloedbanken de richtlijn strenger interpreteren dan andere. De stichting Sanquin zal toezien op het bewaken van uniforme criteria bij de donorselectie. Wat de privacy betreft is de EG-privacyrichtlijn van toepassing.

Het compromis over het verbod op tabaksreclame is moeizaam totstandgekomen. De minister zei geen kans te zien, de termijn te verkorten. Het Europees Parlement heeft de richtlijn op dit moment in behandeling. Het is onduidelijk of het EP wil amenderen. De Europese Commissie is bezig met het inventariseren van de mogelijke rol van de EU in de bestrijding van de tabaksconsumptie en zal daarover verslag uitbrengen. De minister zei namens Nederland het standpunt naar voren te brengen dat zij met belangstelling kennis neemt van de initiatieven van de Commissie, initiatieven die kunnen dienen als basis voor beleidsmaatregelen. Misschien wordt het steviger geformuleerd en dringt Nederland erop aan dat de Europese Commissie snel voortgang boekt op dit punt.

Wat de tarweglutenkaasdeklaag betreft meldde de minister dat het gevaar in Nederland inderdaad even is geweken en dat het product niet op de markt zal worden gebracht. Zij was graag bereid hierover in Brussel te spreken. Het onderwerp kan bij de behandeling van het agendapunt «diversen» naar voren worden gebracht. Aangezien het een technische affaire betreft is het ook goed om het punt in het ambtelijke kanaal aan de orde te stellen. Er moet in ieder geval etikettering plaatsvinden, zodat er duidelijkheid is voor de patiënten die leiden aan overgevoeligheid voor gluten. Dat is echter makkelijker gezegd dan gedaan. Bovendien moet het daarheen worden geleid dat dit product in Europa niet wordt gebruikt voor kaasdeklagen. Als hierover meer bekend is, wilde de minister de Kamer wel schriftelijk op de hoogte stellen van de Europese kaassoorten die deze deklaag hebben.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Van Boxtel** (D66) stelde met nadruk het wat de veiligheid betreft zeer jammer te vinden dat de aanbeveling inzake het bloed en het plasma niet dwingend is.

De **minister** verwees in dit verband naar artikel 20bis, waarin staat dat lidstaten vrij blijven om met eerbiediging van de bepaling van het Verdrag van Amsterdam respectievelijk de uit hoofde daarvan genomen besluiten criteria te handhaven of in te voeren, naast de criteria die in de aanbeveling worden bepleit en dat lidstaten verantwoordelijk blijven voor beslissingen inzake de in- en uitvoer van donorbloed en plasma. Zo lang de aanbeveling nog van kracht is, hebben de lidstaten nog de vrijheid om kort houdbare bloedproducten uit bepaalde landen niet in te voeren. Nederland moet te zijner tijd alleen akkoord gaan met een bindende richtlijn voor bloed en plasma die aan de Nederlandse eisen voldoet.

De voorzitter van de algemene commissie voor Europese Zaken,
Ter Veer

De voorzitter van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Van Nieuwenhoven

De griffier van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Teunissen